

MASOFAVIY TA'LIM TEXNOLOGIYALARINI OLIY TA'LIMDA JORIY ETISHNING PEDAGOGIK ASOSLARI

Aytjanova Elmira Uzakbayevna
Toshkent Oriental Universiteti magistranti,
aytjanovaelmira01@gmail.com

Kirish

XXI asrning boshlarida axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi ta'lim sohasida ham sezilarli o'zgarishlarga olib keldi. An'anaviy ta'lim shakli bilan bir qatorda masofaviy ta'lim texnologiyalari ham keng qo'llana boshladi. Masofaviy ta'lim talabalarga istalgan vaqtda va istalgan joyda bilim olish imkoniyatini beradi. Ushbu maqolada oliy ta'limda masofaviy ta'lim texnologiyalarini joriy etishning pedagogik asoslari ko'rib chiqiladi.

Masofaviy ta'limning ildizlari an'anaviy ta'lim shakllari paydo bo'lishi bilan birga boshlangan. Biroq, uning rivojlanishi texnologiyalarning rivojlanishi bilan chambarchas bog'liqdir.

Dastlabki bosqichlar (XVIII-XIX asrlar)

- Yozishmalar orqali ta'lim: Masofaviy ta'limning birinchi shakllari XVIII asrda paydo bo'lgan. O'sha paytda talabalar o'qituvchilar bilan pochta orqali yozishmalar orqali ta'lim olishgan. Bu usul, ayniqsa, uzoq joylarda yashovchi talabalar uchun qulay edi.

- Sirtqi ta'lim: XIX asrda sirtqi ta'lim shakli keng tarqala boshladi. Sirtqi ta'lim talabalarga o'quv materiallarini mustaqil o'rganish va imtihonlarni topshirish imkoniyatini berardi.

XX asr

- Radio va televidenie orqali ta'lim: XX asrning boshlarida radio va televidenie orqali masofaviy ta'lim shakli paydo bo'ldi. Bu texnologiyalar talabalarga auditoriyada bo'lmasdan turib, o'qituvchilarning ma'ruzalarini tinglash va ko'rish imkoniyatini berdi.

- Kompyuter texnologiyalari: XX asrning ikkinchi yarmida kompyuter texnologiyalarining rivojlanishi masofaviy ta'limda yangi imkoniyatlar yaratdi. Kompyuterlar va internet talabalarga o'quv materiallariga kirish, o'qituvchilar bilan muloqot qilish va bir-birlari bilan hamkorlik qilish imkoniyatini berdi.

XXI asr

- Internet va mobil texnologiyalar: XXI asrda internet va mobil texnologiyalarining rivojlanishi masofaviy ta'limni yanada takomillashtirdi. Hozirgi kunda talabalar internet orqali turli xil o'quv resurslaridan foydalanishlari, onlayn kurslarda ishtirok etishlari va o'qituvchilar bilan video konferensiyalar orqali muloqot qilishlari mumkin.

- MOOC (Massive Open Online Courses): XXI asrda MOOClar keng tarqala boshladi. MOOClar minglab talabalarga bepul yoki arzon narxlarda ta'lim olish imkoniyatini beradi.

Masofaviy ta'limning pedagogik nazariyasi

Masofaviy ta'limning rivojlanishi bilan birga uning pedagogik nazariyasi ham rivojlanib bordi. Masofaviy ta'limning pedagogik nazariyasi talabalarning mustaqil o'rganishini qo'llab-quvvatlash, ularning faolligini oshirish va o'qituvchi bilan talaba o'rtasida samarali muloqotni ta'minlashga asoslanadi.

Masofaviy ta'limning mohiyati va afzalliklari

Masofaviy ta'lim - bu o'qituvchi va talaba o'rtasida bevosita aloqa bo'lmagan holda, axborot texnologiyalari yordamida amalga oshiriladigan ta'lim shaklidir. Masofaviy ta'limning afzalliklari quyidagilardan iborat:

- **Moslashuvchanlik:** Talabalar o'zlariga qulay vaqtda va joyda darslarni o'zlashtirishlari mumkin.
- **Qulaylik:** Masofaviy ta'lim olish uchun talabalar o'quv yurtiga borishlari shart emas.
- **Arzonlik:** Masofaviy ta'lim an'anaviy ta'limga nisbatan arzonroq bo'lishi mumkin.
- **Keng imkoniyatlar:** Masofaviy ta'lim talabalarga turli xil o'quv materiallaridan foydalanish imkoniyatini beradi.

Masofaviy ta'lim texnologiyalarini joriy etishning pedagogik asoslari

Oliy ta'limda masofaviy ta'lim texnologiyalarini joriy etish uchun quyidagi pedagogik asoslarga e'tibor berish lozim:

1. **O'quv jarayonini loyihalash:** Masofaviy ta'lim uchun mo'ljallangan o'quv materiallari va topshiriqlar talabalarning mustaqil o'rganishiga moslashtirilgan bo'lishi kerak. O'quv materiallari aniq, tushunarli va qiziqarli bo'lishi lozim.
2. **Talabalarning faolligini ta'minlash:** Masofaviy ta'limda talabalarning faol ishtirokini ta'minlash muhimdir. Buning uchun turli xil interaktiv usullar, masalan, forumlar, vebinarlar, videokonferensiyalar va boshqalar qo'llanilishi mumkin.
3. **O'qituvchining roli:** Masofaviy ta'limda o'qituvchining roli o'zgaradi. O'qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki talabalarga yo'l ko'rsatuvchi, ularni qo'llab-quvvatlovchi va rag'batlantiruvchi shaxsga aylanadi.
4. **Texnik ta'minot:** Masofaviy ta'limning muvaffaqiyatli amalga oshirilishi uchun zarur texnik ta'minot, masalan, kompyuterlar, internetga ulanish, maxsus dasturlar va platformalar mavjud bo'lishi kerak.
5. **Baholash tizimi:** Masofaviy ta'limda talabalarning bilim va ko'nikmalarini baholash uchun adolatli va ob'ektiv tizim yaratish lozim. Baholash turli xil shakllarda, masalan, testlar, loyihalar, esse va boshqalar ko'rinishida bo'lishi mumkin.

Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2020 yil 27-mart kungi "Oliy ta'lim muassasalarida masofaviy ta'limni joriy etish to'g'risida"gi 233-sonli buyrug'i O'zbekistonda masofaviy ta'limni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega bo'lgan hujjatlardan biridir. Ushbu buyruq oliy ta'lim muassasalarida masofaviy ta'limni joriy etish tartibi, uning mazmuni, shakli va sifatiga oid bir qator qoidalarni belgilaydi.

Buyruqning asosiy maqsadi:

- Masofaviy ta'limni oliy ta'lim tizimiga keng joriy etish orqali talabalarning ta'lim olish imkoniyatlarini kengaytirish.

- Talabalarga zamonaviy axborot texnologiyalari yordamida sifatli ta'lim olish imkoniyatini yaratish.

- Oliy ta'lim muassasalarining masofaviy ta'lim sohasidagi imkoniyatlarini rivojlantirish.

Buyruqda belgilangan asosiy qoidalar:

- Masofaviy ta'limning ta'rifi va uning asosiy prinsiplari keltirilgan.
- Masofaviy ta'limning shakllari (onlayn kurslar, vebinarlar, videodarslar va boshqalar) belgilangan.

- Masofaviy ta'limni tashkil etish tartibi, jumladan, o'quv rejalari, o'quv dasturlari, o'quv materiallariga qo'yiladigan talablar ko'rsatilgan.

- Talabalarning mustaqil ishlashi, o'qituvchilarning faoliyati va talabalar bilimini baholash tartibi tartibga solingan.

- Masofaviy ta'limni tashkil etish uchun zarur bo'lgan texnik va metodik ta'minotga oid talablar belgilangan.

Buyruqning ahamiyati:

- Masofaviy ta'limni rivojlantirish uchun huquqiy asos yaratadi.
- Oliy ta'lim muassasalariga masofaviy ta'limni joriy etishda yo'l ko'rsatadi.
- Talabalarning sifatli ta'lim olish imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qiladi

Xulosa

Oliy ta'limda masofaviy ta'lim texnologiyalarini joriy etish - bu pedagogik asoslarni hisobga olishni, zamonaviy texnologiyalardan foydalanishni va tegishli normativ-huquqiy bazani yaratishni talab qiladigan murakkab va ko'p qirrali jarayondir. Masofaviy ta'limni muvaffaqiyatli amalga oshirish oliy ta'limning ochiqqligi va sifatini oshirishga, shuningdek, zamonaviy mehnat bozorining talablariga javob beradigan malakali mutaxassislarni tayyorlashga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi qonuni. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Masofaviy ta'limni rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori.

2. Andreev, A. A. Masofaviy ta'limning pedagogik asoslari. // "Rossiyada oliy ta'lim". - 2010. - № 5.

3. Borisov, V. V. Masofaviy ta'lim: pedagogik jihatlar. // "Ta'limda axborot texnologiyalari". - 2012. - № 3.

4. Ivanova, S. V. Masofaviy ta'limda zamonaviy pedagogik texnologiyalar. // "Pedagogika". - 2015. - № 7.